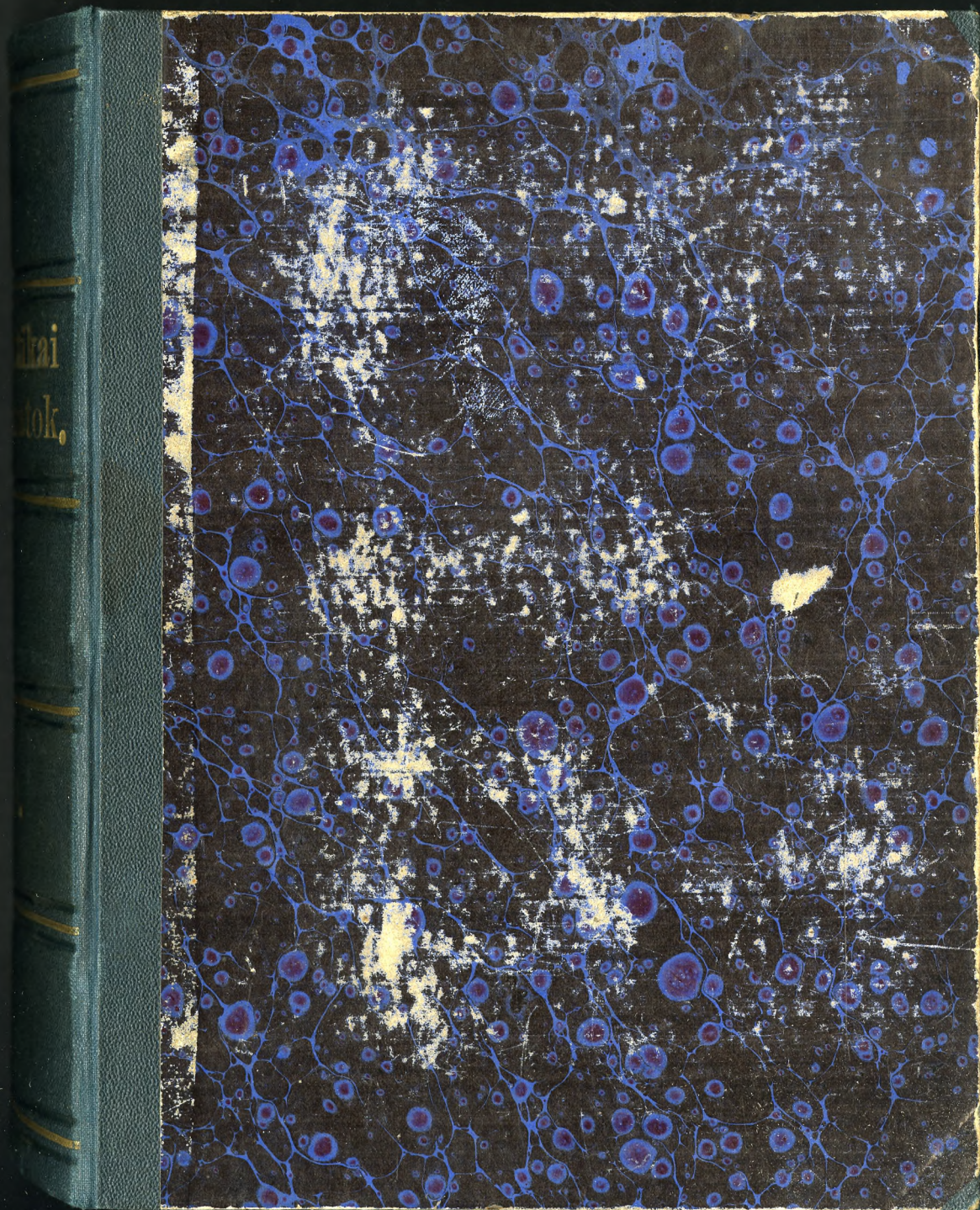

36

245

HAZAFIAS

T A N Á C S

A VÁLASZTÓ NÉPNEK.

IRTA

EGY FÜGGETLEN VÁLASZTÓ POLGÁR.

(Terencey Kálmán)
34

PEST,
AIGNER LAJOS.

1872.

2011 A T

DE BALLAGI GÉZA.

1911. 10. 10. BUDAPEST.

1911. 10. 10. BUDAPEST.

E l ő s z ó.

A választók összeirattak az 1872—1873. és 1874. ik évi országgyűlési képviselők megválasztása czéljából; következik a választás; de a képviselő megválasztása a nép legfontosabb alkotmányos jogának gyakorlása és a haza jövődjének jó- vagy balsorsot teremtő cselekedet lévén; minden választó hazafinak, mielőtt e nagy fontosságu tettet véghez vinné, magába kell szállnia, s mindent bigadtan és lelkiismeretesen meg kell fontolnia éppen úgy, mint a férjhez menendő hajadonnak és nősülő ifjunak az esküvő előtt, mert ha helytelenül választ, örök életre kárhozatot, boldogság helyett szerencsétlenséget, békés élet helyett perpatvarkodással teljes nyugtalanságot, családi lét és gyarapodás helyett pedig pusztulást szerez: nem így! a választó polgárnak még az esküvőre készülőknel is jobban meg kell fontolnia teendőjét, mert a képviselő választásából eredő szerencsétlenség nem csak őt magát, de az egész hazát is érné; mert a megválasztott képviselő az egész országot képviseli, s annak nevében az egész országot szerencsétlenségbe döntheti.

Hogy a választó polgár szerencsésen választhasson: szükséges tudnia 1-őr hazánk közjogi állapotának multját és jelenét. Ösmernie kell a jelent a maga valóságában s azon körülményeket, melyek nemzeti létünk és szabadságunkra befolyással vannak.

2-szor ösmernie kell azon egyén képességét és haza-

fiui elvét, kit a haza szabadságának, s alkotmányának biztosítására és a nép jólléte s boldogsága előmozdítására batalmaz fel.

Nézzük hát, milyen volt hazánk ezred éves multja, s milyen jelene.

Hazánk politikai multja.

Tudjuk a történelemből, hogy a magyar nép Asiából vándorolt be megválasztott vezérek vezetése alatt, s midőn e hazát elfoglalták, itt népek laktak, kiket előbb fegyveres erővel megkellett hódítaniok, s önállásuktól megfosztaniok. Azt is tudjuk, hogy a magyarfaju népet a meghódított népek, a mikor rá alkalom nyílt, mindig visszaakarták űzni Asiába, s maguk szabadságát visszaszerezni. Kétszer, egy-egy századnyi idő közben, sikerült is nekik a magyar faju népet e hazából kiűzni, felhasználván a magyarnak már akkor is vérében volt pártoskodását s egyenetlenkedését; de harmadszor is csak visszajöttek a magyarok s akkor oly erősen megfészkeltek magukat, azaz az elnyomott itteni népeket úgy megfékeszték, hogy többé nem tudtak sikeresen felkelni a magyarok ellen, noha ezt több ízben megpróbálták.

Mikép fékezte meg a magyar az itteni népeket? Hát úgy, hogy belátta, mikép ő, mint pártoskodó nép, a vezérek megválasztása alkalmával könnyen veszélyes vizsályt idézhetne elő; nehogy tehát a vezérek elhatalása után az újválasztások alkalmával oly egyenetlenséget idézzenek elő, melyet a leigázott nép felhasználva, abban a magyarok hatalmát megtörjék és őket ismét visszaűzhessék Asiába: azért előre abban állapodtak meg, hogy

vezért nem fognak választani, hanem Árpád vezér udó-daira azaz mindig a vezér legidősb fiára, háromoljék a vezérség minden választás nélkül, hogy ezzel a vezér-változás nyugodt helyzetben megtörténhessék, mely a magyar nemzet itt maradását egyedül biztosíthatta.

Ezen kormányzási mód monarchikus kormányzásnak neveztetik. Hogy a magyarnak Szt. István előtti vezéreit nem királyoknak czimezték az volt az oka, hogy még korona nem volt; de a mint István koronát kapott a papától, azonnal megkoronáztatta magát és királynak czimeztetett.

Miért lett István keresztény, miért fogadta el az európai többi hatalmasságok szokásait, és miért sógorosodott velük össze?

Azért, mert a pogány magyarok ellen nagy ingerültség volt már a szomszéd hatalmak közt, és a papok nagy befolyása következtében arra törekedtek, hogy a magyarokat Európából kiűzzék, vagy megsemmisítsék. István belátta, hogy a sok ellenség utóvégre is győzedelmeskednék a vitéz magyarok felett, s belátta hogy a sok háboru tönkre teszi a nemzetet; hogy tehát a magyart e hazában biztosítsa: kénytelen volt az európai szokásokat és vallást erőszakkal is behozni a hazába, és hogy a kibékülés teljes legyen, egy keresztény fejedelem leányát vette nőül.

A magyarok közül, István ily békülékeny politikája miatt sokan boszankodtak, sőt sokan fegyverre is keltek István ellen az elbizakodottak s a higgadtan gondolkozni nem tudók közül.

A zavart felhasználva, a forradalom a nem magyar népek közé is kiterjedt; de Istvánt a szomszéd német császár, most már, üldözés helyett támogatván, a forradalom elnyomására fegyveres sereget küldött neki segítségül, melylyel a békét helyreállítá s a magyarnak az uj hazában való maradását biztosítá.

A magyar királyok törekvéseinek ezentúl mindig voltak a magyarok közt is ellenségei, hogy tehát a nemzet lételét és hazáját biztosíthassák: kénytelenek voltak a magyarok közt is személy különbséget tenni a tisztségek és kitüntetések osztása alkalmával, s magukat azok által vétették körül, kik hozzájuk hűk voltak.

Kitüntetések voltak a nemesi, a bárói, a grófi és egyéb czimek adományozása, sőt az sem volt ritka dolog, hogy a király egyik főúr vagyonát hűtlensége miatt elvevén, azt valamelyik oly hazafinak adományozta, ki a király és haza iránti hűségben vitézséggel tűnt ki.

A magyar nép minden egyes tagja soha sem vett részt az országügyébeni tanácskozásban, hanem a régi korban csak a parancsnokok az alvezérek és egyéb előkelők. A nép maga csak fegyveres engedelmes szolga volt. Midőn a magyar nép is hozzá fanyarodott a földműveléshez: a hűbér nemsokára behozatott, s a földet nem a nép nyerte, hanem a főurak, mit a néppel megmunkáltattak, mint szolgálkival.

A királyokhoz hű főurak, mint mondtuk nemesi, bárói, grófi s egyéb kitüntető czimeket nyervén, ezen kitüntetéshez, mint szinte mondtuk, birtok adomány is járulván, a magyart a királyhozi hűségben versenyzővé tette, és mert az ország ügyében tanácskozni és határozni csak az ily kitüntetetteknek volt joguk: igen természetes, hogy e joggyakorolhatásra mindenki vágyván, még a nem magyarok közül is sokan törekedtek arra érdemet szerezni. Így történt hogy a nem magyarok közül is sokan nyertek nemesi czímet s ezzel politikai jogot.

A politikai jogot nem gyakorolható nép a nemességnek csak robotos igahuzó szolgálja lévén, feltámadt benne szinte a szabadságra való vágy; mely vágnak legkitünőbb kifejezést adott a Dózsa féle forradalom, mit azonban a

nemesség elnyomván, még jobban ügyelt arra, hogy a nép, az úgynevezett paraszt leigázva féken tartassék.

A nemesi hatalom alatt rabszolgaságban szenvedő népek közt már nem volt nemzetiségi különbség, egyiránt szolgák voltak, s egyenlőn vágytak titokban a szabadságra. De a mily egyenlő volt nemzetiségi különbség nélkül a népek rabszolgasága, ép oly egyetértő volt nemzetiségi különbség nélkül a nemeseknek is saját hatalmuk és kényelmes uraságuk biztosítási törekvésük a nép ellen. Minthogy pedig minden kiváltságukat a királytól nyerék: természetes, hogy a király jogainak fenntartása is közös érdek volt nemzetiségi különbség nélkül. Sőt hogy nemzetiségi előjog köztük ne létezzék, még a tanácskozási nyelv sem volt sem egyik sem másik nemzetbeli nyelvén, hanem deákul. E nyelven beszéltek a megyegyűlésekben, e nyelven az országgyűlésen és e nyelven hozták a törvényeket is. Melynél fogva hazánk törvényeinek eredeti szövege 1836-ik év előtt, mind csupa deák nyelven van írva; 1836-ban 1840- és 1844-ben már magyarul is leírták de legelől a törvénykönyvbe még akkor is deákul írták be :

Ily politikai helyzete volt a magyar népnek a többi nem magyar népekkel együtt 1848 előtt. Tehát ez azon sokak által a nép előtt dicsőített kor! — az azon ezredéves alkotmány, melyre a népizgatók a mostani népképviselési alkotmányunk meggyűlöltetését czélozva, hivatkoznak.

Ha népszabadságról van szó, ugyan lehet e akkor e kort példa gyanánt említeni?

Nem!

Sőt a nép keserű fájdalmat kell hogy érezzen, valahányszor e kor idéztetik előtte.

Mégis vannak meggondolatlan népszerűség bajhászók kik ezeréves alkotmányos életünkre hivatkoznak a nép előtt, a melynek alkotmányos élete csak 1848-ban mu-

tattatott meg, hogy azt félig meddig megismerje, de a melyet csak 1867 óta élvez, ezt is az absolut hatalomnak 18 éves összeküszálása miatt még nem egészen tisztán, hanem annak még némely eddig ki nem irthatott maradványaival vegyesen, és még csak mint ujat és tökéletesen a nemzet életszükségeihez nem idomítottat.

Hogy valamely népjogon alapuló alkotmány teljesen kielégítő lehessen, szükséges, hogy az évtizedeken idomítassék a nép társadalmi élete kíváncsiak szerint; mert hogy egyszerre tökéletes alkotmányt nem lehet teremteni; mutatja azt az angoloknak s más nemzeteknek alkotmánya, melyek sokkal régebbek s még is sok javítást igényelnek.

Nézzük tovább hazánk alkotmányos küzdelmeit:

A kiváltságos osztály belátta még a 15-ik században, hogy hazánk a török szomszédnak ellenünk való törekvését nem ellensúlyozhatja tovább. Belátta, hogy önerejéből meg nem mentheti a hazát a sarcoló töröktől, mely ellenség nemcsak a nép vagyont pusztítá s rablá, hanem a magyar nép szépét-javát rabszíjakkba fűzve hurcolta ki rabszolgának. E borzasztó pusztítását a hazának a magyar értelmes osztály nem tűrhetvén, egyéb segítő mód hiányában az osztrák herceget, ki később német császár lett, választá meg Magyarország királyának, hogy saját erejével segítse a hazát a töröktől megmenteni.

A jelenleg uralkodó királyunk anyai ágon való elődei meg is fékezték a török hatalmat, s magyarországot megmentették.

E tettért 1723-ik évben azt kívánta a király, hogy a magyar nemesség kötelezze magát törvényileg arra, hogy ha a nem magyar tartományok bár mely része megtámadtatnék valamely ellenség által, azt s így az egész birodalmat együttes közös erővel védelmezzék, és viszont Magyarország is így közös erővel fog védelmeztetni.

A magyar nemesség követői és a mánásokból álló akkori országgyűlés ezt elfogadta.

Ezen törvény létrejötte óta a magyar haderő mindig közösnek tekintetett a császári kormány által, sőt az ország kormányzása is oly helytartó tanács által kezeltetett, mely a bécsi császári kormánytól függött.

Ezen rendszer ellen a magyar nemesség országgyűlése erőlesen küzdött, követelvén független magyar kormányt és önálló magyar hadsereget, de mind hasztalan volt. Volt ugyan magyar hadsereg, de ennek csak a neve volt magyar, mert felettük nem magyar független kormány rendelkezett.

1871-ben ugyan törvényt tudtak szentesíttetni II-ik Lipot Királyal, hogy Magyarország független kormányt nyerjen, s hogy semmi más országnak Magyarország alá nem rendelhető. De azon törvény soha sem fogantatott.

Minden országgyűlés az e miatti sérelmen kezdődött s ezen végződött, de soha sem lett semmi eredménye sem.

Az országgyűlések egész ideje e tárggyal telvén el, hazai belügyeinkre az ipar, a kereskedés, a földművelésre, szóval a nép anyagi helyzetének előmozdítására, sem az igazság szolgáltatás javítására mi idő sem maradván, hazánk a kortól századokra maradt hátra.

A nemesség 1848-ban, áthatva s felbátorodva 1847-ben Franciaországban kiütött forradalom által melynek lángja a bécsi nép politikai érzelmét is felgyújtá, az emiatt szorongatott helyzetét a császári kormánynak felhasználván, az 1847/8-iki törvények szentesítését kersztül vitte a jószívű s engedelkeny V. Ferdinánd Király által, mely csak hamar fogantatosított is.

Igy lett Magyarországnak független kormánya 1848-ban.

Népképviselő pedig azért hozatott be, vagy is a

politikai joggyakorlásba a nép 1848-ban azért vétetett fel ; mert a nemesség belátta, hogy ő a haza önálólságát maga fenntartani nem képes. Hanem azon nézetben, hogy, ha a hazának minden lakója az egyenlőség alapján nemzetiségi különség nélkül a politikai joggyakorlásba felvéttetik : akkor a haza független állását, az osztrák császári kormány beolvasztó törekvése ellen meg fogja védeni : vette be a paraszt osztályt is az alkotmány sánczaiba.

Azonban a magyar politikusok nagyon csalódtak.

Mert alig szerveztetett a magyar kormány a jó akaratú király hozzájárulásával, már a bécsi császári kormány, és az uralkodó háznak féltékeny titkos tanácsosai a magyarországi nem magyar népet a magyar ellen felbujtogatván, előbb polgárháboru rendeztetett a hazában, a polgárháboru folyama alatt pedig maga a császári hadsereg is ellenünk vezényeltetett.

Az 1848-iki nehéz körülmények az ellentünk működő császári kormányt előbb gondolkodóvá tették, s hajlandó volt alkudozásba bocsátkozni velünk. Hajlandó volt Magyarország független kormányát biztosítani, a had- pénz és külügyekre nézve is, de viszonti kötelezettségül azt köté ki, hogy a magyar kormány az olasz tartományokban kiűtött forradalom elnyomására 45 ezer embert adjon, és az államadosságok egyrészét fogadja el, mely még akkor csak $\frac{1}{3}$ résznyi volt a mostanihoz képest.

E feltételt a magyar ügyeket vezetőik el nem fogadták. Bár már akkor is akadtak előre látó férfiak, kik inkább az egységet ajánlták a nemzetnek, mint a kétes kimenetelű háborút ; de többen voltak azok kik a nemzet erejében bíztak s azért az ajánlott feltételeket visszautasították.

Igy kezdődött a polgárháboru, így annak folyama alatt a függetlenségi határozat, az urolkodónak a nemzeti meghasonlása, és a leigázásunkra irányzott háboru.

A hadak istene a magyar fegyvereknek először kedvezett s a magyar bámulandó vitézsége az ellent vissza nyomta.

A magyar függetlenséghez teljes remény létezett a hazában, s a magyar kormány külképviselőket küldött Europa hatalmaihoz ; de sem a francia köztársaság, sem az alkotmányos Anglia sem a többi, képviselőinket el nem fogadta, hanem csak mint ausztriai alattvalók tekintettek. És miért ?

Mert az európai államok kölcsönösen egyetértettek s egyetértének abban, hogy az osztrák birodalom egységes haderővel, mint egyik európai nagyhatalom léte a hatalmasságok közti egyensúly fenntarthatása tekintetéből szükséges. Ezért Magyarország elszakadását s önállását úgy tekinték mint az osztrákbirodalom szétbomlását előidéző első lépést. És mert Ausztria romjain leendő megosztás az európai hatalmak közti egyensúlyt és a béke biztosítékát teljesen feldulandotta volna, mitől való féltükben nem adták beleegyezésüket Magyarország függetlenítéséhez ; sőt ellenkezőleg : midőn az osztrák hadak belfordalom- a magyar hadsereg- úgy az olaszok által is nyomtatván, a császári kormány a külhatalmakhoz fordult : közmegegyezéssel hatalmazták fel az orosz czárt, hogy Ausztriát megmentse, elnyomván a magyarokat.

Ime a tanúság, hogy egy kis nemzet nem azt teheti a mit akar, hanem a mi az európai nagyhatalmak érdekével azonos s a mit azok megengednek.

A magyarországi nem magyar nép magában táplálván rigidóktól a magyarok- illetőleg a nemesség iránti gyűlöletet, nem tudta elhinni, hogy az 1847/8-iki törvényekben irt népszabadság reájuk is kifog terjedni. E képtelkedésükhöz járultak még a bujtogatók izgatása s az ámitók és ábrándozók oly remény gerjesztése, mint például egy önálló bánát és egy oláh prefektura felállítása stb.

miket az együgyű néppel könnyű volt elhitetni. S így történt hogy az európai hatalmakon kívül ellenünk működött a nem magyar nemzetiségek többsége is. Szerbia a szomszéd kis fejedelemség annyira rokonszenvezett a magyarok elleni felkelőkkel, hogy titkon fegyveres csapatokat engedett a magyarországi szerbekhez csatlakozni, a felső vidéki tót forradalmároknak pedig tetemes pénzüsszeget küldött.

Hogy milett eredménye a 48—49-iki bátorságnak? sajnosan tudjak s még most is érezzük sokan. Azóta már többen gondoltak Séchényi István és mások békülékeny politikájára s tanácsára, de késő volt!

A bécsi császári kormány politikájával szemben önkormányzás és függetlenség iránti törekvésünk újra megbukott. Sőt a 18 éves absoluthatalmu kormány rendszerben bekellett minden higgadt politikusnak látnia, hogy a merev ellenszegülés hazánknak soha vagy beláthatlan messze — jövőben adhat önkormányzatot, — alkotmányt. Bekellett látni minden gondolkozni tudó hazafinak, hogy a további ellenszegüléssel a nemzet szellemi és anyagi fejlesztését hátráltatjuk, mert míg más országok lakói élvezték a vasut-távirda, s egyéb közlekedési eszközökbeni gazdagság jótéteményeit, nálunk még alig volt egy pár ut készen. Más országokban a nép jóllétéről gondoskodhatott maga a nép, nálunk csak az adó kizsákmányolására volt gond fordítva!

Igy helyzetben, a politikai szabadságra semmi remény sem lévén, a jó hazafinak nem maradt egyéb hátra, mint az egyedüli segítő módot ragadni meg, t. i. a kiált egyességet.

A ki az európai hatalmak érdekeit helyesen felképes fogni, az tisztán látja, hogy Ausztria nagyhatalmi létének fenállása most még jobban érdekében áll az európai nyugoti hatalmaknak mint 1848-ban; a keleti kérdés most

sokkal jobban előtérbe van hozva, mint akkor, s e nagy fontosságú ügyben Ausztria — s most már az egységes haderejű Osztrák-Magyar birodalom képezi a gátot, mely azon ügynek veszélyes áramlatát fenntartja.

E szerint az európai hatalmasságok ausztria szétbomlását, illetőleg magyarországnak teljes elkülönítését most sem engednék meg, és most is elkövetnének minden lehetőt annak fenntartására.

A magyarországi nem magyar népek most még kevesebb bizalommal csatlakoznak hozzánk mint 1848-ban, mert Magyarországnak és az osztrák birodalomnak elkeseredett ellensége a muszka pánszláv párt, mely minden szláv fajú népnek egységére azaz a muszka hatalom alá való terelésére törekszik, folytonosan izgatja őket; izgatja ígéretekkel, pénzzel, és a gyűlöletnek ellenünk való terjesztésével.

A ki ezt nem hiszi olvassa meg a cseh lapokat, a szerb és tót lapokat, de különösen olvassa meg Fadejef orosz tábornok politikai okoskodását a keleti kérdésről, vagy menyjén el a szerbek által lakott alvidékre és az oláhok közé, megfog győződni az ottan lakó értelmes magyaroktól nyerendett értesülésekből ezek valóságáról. Vagy menyjen be az említett nemzetiségek lakába, ott nem a magyar király arczképét találándja, hanem a muszka czárét, melyet Krisztus feszületeként tisztel s epekedve várja annak atyai intézkedését az ő jobbléte iránt.

A panszláv ábrándozók temérdek izgatókat tartanak a nemzetiségek közt, kik a szerb faju magyarországi és horvátországi népet azzal ámitják, hogy nem sokára ütni fog az óra, a mikor Austria s Magyarország úgy a török birodalom szétbomlik s akkor a muszka gyámolításával meg fog alapittatni a „Dél szláv Királyság“, melynek északi határa Pestig fog terjedni. A magyarországi tótoknak azt mondják, hogy az általános szláv nép mozgalom a

muszka gyámolítása alatt nem sokára megindul, s létre fog jönni a „Tót fejedelemség“ melynek déli határa Pest-nél lesz. Az olábokat azzal ámitják, hogy Nagyoláország Erdély s Magyarországnak keleti része a Tiszáig övék leend, s képezni fogja a „Dakó-Romániát.“ E terv kivitelében annyira hisznek a szegény elámitott némely román vezérek, hogy Oláhországban az úgynevezett „veresekkel“ már többször tartatott is e tárgyban értekezlet.

A ki ezeket tagadja, az vagy maga is részes ezen haza ellenes törekvésekben, vagy elfogult értelmetlen egyén, ki a nemzetiségek némely szereplő egyéneivel bizalmasan soha sem értekezett, sem azok lapjait nem olvassa.

A cseheknek, morváknak és lengyeleknek független szabad kormányzást ígérnek.

Ily ámitások által lévén tölünk s ön politikai alkotmányos hazai joguktól elidegenítve hazánkban a szláv és román nép, lehet-e ezek segélyére támaszkodni a már több század óta folytatott meddő merev követelés terén, s remélhető e most jobban a siker, mint 1848—49-ben?

Az osztrák birodalmi német elemű nép egy általa még nem élvezett alkotmányával kilévén békítve, elszakadási törekvésünkben az által sem támogatnánk, mert ez által ön elgyengülésébe egyeznék bele. Az pedig élui akar — mint a csehek elleni fellépése is igazolja — tehát ellenkezőleg, a közös viszony fenntartását követelni el nem mulasztaná.

Ha tehát megtagadnánk az egyességet, ezzel, kellené szembe szállnunk. Ők t. i. a Lajthántuliak az egyességet kívánván fentartani, mi pedig annak ellene szegülvén, mikövetkeznék? természetesen hogy az a mi 1861-ben t. i. Schmerlingféle kormányrendszer, vagy ha ennek ellene szegülnénk, akkor forradalom, a forradalomnak pedig mi eredménye lehet? Reánk nézve bizonyosan végveszély.

Mert ha a bécsi kormány győzi le a forradalmat, akkor ha nem rosszabb? — bizonyosan oly rossz helyzetbe jutunk, mint 1850-től 18 évig voltunk. Kivánja ezt tán valaki? — Ha pedig a forradalom győzne, akkor meg, a magyar létének ellenségei kerülnének felül t. i. a szláv egységes elemek, és a dákorománisták, kiket Szerbia és Oroszország is gyámolítana, és alig lenne vége a mai osztrákbirodalom szétrombolásának, már a mi hazánk szétrombolásához fognának.

Kételkedik tán ebben valaki? az bizonyosan. nem ismeri a törekvéseket és nem tud helyesen következtetni.

Vagy tán azt hiszik némelyek hogy az osztrák kormány Magyarországnak teljes szabadakaratára bízta vele egyezkedni vagy nem? Ily esztelen véleményben senki sem lehet, ki a multat ősméri. Egyébiránt helyzetünk olyan, hogy egy alkotmányos szomszéd néppel a közvédelemben közös szövetségben lenni, még akkor is inkább előny volna, mint hátrány.

Tudjuk, hogy az alkudozások még 1861-ben megkezdődtek, s hogy minden magyar, pártkülönség nélkül, az 1848-iki törvényeket követelte érvényesíteni egész terjedelmében. S mi lett a felelet az ujab szilárdan követelő állásrá? Ujabb absolut hatalom, mert a Schmerlingkor sem volt más. Tehát nem a magyar jobboldal kínálta oda önként, minden szükség nélkül a kiegyezési tervet.

Az osztrák kormány nem engedett, s hazánknak más jobb politikai állapotot ígérő alkalom sem mutatkozott; tehát felhasználva a porosz háboru által engedékenyebbé vált osztrák kormány egyességi hajlandóságát, az egyességet csak kölcsönös alkudozásokkal kötötte meg a képviselők többsége.

Ez egyességnél fogva megnyertük a képviseleti alkotmányos önkormányzást, a mivel hazánk még soha sem birt, mert volt ugyan ezelőtt 300 esztendővel a hazának

önkormány, de az nem népképviselőtelen alapult, hanem a nemesi rend alkotmányán, a midőn a nép nem alkotmányos polgár, hanem csak rabszolga volt. A főnemesekek zsarnokai voltak a népnek, a király pedig többször mellőzte a törvényt, mint azt megrartotta.

Minden józanul gondolkozni tudó ember tehát kénytelen elismerni, hogy az 1848-iki képviselői alkotmányt nyertük meg; oly alkotmányos politikai szabadságot, a milyennel hazánk 1848-on kívül még soha sem birt.

Ugyan tagadja meg ennek valóságát valaki!

Hogy önképviselői alkotmányunk van, éppen az mutatja, hogy most is képviselő választásra készül a nép, s hogy szabad sajtó útján és szabad szónoklatokban oktatjuk egymást politikai jogaink ismerésére.

Mire köteleztük hát magunkat e szabadságért Ausztriának? Hát arra, hogy elismerjük miként Magyarországnak és az osztrák tartományoknak megvédése közös kötelesség, s hogy e közös kötelességet egy egységes közös haderővel fogjuk teljesíteni; a közös hadseregnek közösen és arányosan nyújtjuk a fenntartási költséget és utonczókat, azután a külhatalmasságoknál követek is közösek lesznek s azok költségét is közösen arányosan fizetendjük.

E két közös tárgy t. i. a közös haderő és közös külképviselet költségeinek kezelésére egy közös pénzügyminiszter felállításába, a külpolitikának és hadügynek vezetésére szinte egy közös külügyi és közös hadügyi minisztérium felállításába egyeztünk bele, de e közös minisztérium felelőttel és számadással tartozik a magyar országgyűlés és az osztrák tartományok birodalmi gyűlése egyenlő számú küldöttségeinek.

Ezen kétrészes küldöttségek állapítják meg egyuttal a közös ügy — t. i. a közös véderő és kül képviselet költségeit is.

Amde e küldöttség a nép képviselőiből áll, s így

ezen ügyben is a nép gyakorolja legfőbb jogát képviselői által.

Ez hát az a rettenetesen ellenzett delegatio.

A közös ügy létét nem tagadja a bololdal sem, s elismertetett az 1848-ban is, csupán annak kezelését nem akarák közösen. Az pedig igen természetes, hogy azt a mi nem tisztán a mi ügyünk, hanem a szomszédé is, annak kezelését sem egyik sem másik magáénak nem tulajdoníthatja, hanem ha közös az ügy, közös annak fenntartása s közös a haszna is. Ezen tehát fennakadni alapos honfiai aggodalom nem lehet.

A közös véderő s a külképviselet költségeiről mireánk magyarokra minden 100 ftból 30 ft. esik; ezen 30 száztoli rész neveztetik quotának, melylyel mint valami szörnnyeteggel iesztegetik némely hatalomra vagyók vagy zavart idézni szeretők a népet.

Az államadosság mind az osztrák tartományi népek nyakára lett volna hárítható; de a magyar nemzet be latta, hogy egymaga azon nép azt meg nem bírja, ha pedig fizetési képtelenségét kell kijelentenie, akkor azzal együtt Magyarország hitele és érdeke is szenved, tehát méltányosság szempontjából, és saját jól felfogott érdekünköl az államadosságnak is 30 század részét elválaltuk közösen fizetni.

Többire nézve, ugymind: hazánk népének nevelése, oktatása utaink rendezése, az adó kivetése, és beszédése szóval minden hazai belügyünk s intézményünk rendezése tekintetében független kezünk van, és mi sem áll más útjába annak, kogy hazánk népének műveltsége és vagyonosodása általunk előmozditassék, mint az, ha oly képviselők küldetnek, kik nem a célra törekesznek, hanem a megmásíthatlanul megkötött törvényes közjogi állapotnak felforgatására.

Az egyesség az 1867 : XII. t. czikben foglaltatik, és

két oldalú szerződést képez, éppen olyat, mint midőn valaki embertársával például arra szerződik, hogy bizonyos házat közösen lakván, annak reparatióköltségét is közösen fogják viselni. Valamint ezen két fél közti egyességet egyik fél a másik beleegyezése nélkül abba nem hagyhatja, úgy az említett 1867: XII. t. czikkszerű kétoldalu államszerződést sem bonthatja fel kölcsönös megegyezés nélkül egyik sem, t. i. sem a magyar sem az osztrák. Ugyanezt mondá Ghyczy Kálmán is.

Tekintetbe véve hazánk nem magyar nemzetiségeinek ellenünk s hazánk elleni felizgatottságát, mely összeköttetésben áll a panszláv törekvésekkel; tekintetbe véve a horvát ellenzéki pártnak hazánkkal való egysége elleni céljait, és a cseheknek a birodalom egysége s ereje szétforgácsolására való törekvését: — az egységes közös haderő által nemzeti létünk jobban van biztosítva, mintha az 1848-iki törvényben szabályozott nemzeti őrség állíttatnék fel, mely szerint azok is felfegyvereztetnének, kik nemzeti létünk ellen vannak felizgatva a közhaza ellenségeinek berenczei által.

A baloldal politikája.

Ime az eddig lerajzoltak adják elő hű képét hazánk alkotmányos helyzetének multját és jelenét. Most már méltán kérdezhetjük, hogy mikép akarja a baloldal politikáját érvényesíteni?

E kérdésre határozott és őszinte feleletet még egy baloldali sem adott és nem is adhat; mert nincs egyéb út mint a forradalom; azt pedig maguk is tagadják, hogy ők forradalomra törekednének. Sőt a napokban Tisza Kálmán

úgy a „Magyar Ujság“ is fennen hangoztatták, hogy politikájukat ők is békés uton akarják érvényesíteni. De hisz ez képtelenség ! ; mert ha év századokig hasztalan küzdött a nemzet azért, a mit a balpárt ohajt, t. i. önálló független hadsereget és semmi közösügy kezelést, hanem mindenben önállást ; akkor bizonyosan azt most sem lehet békés uton keresztül vinni ; aztán, miután az 1867 : XII. t. cikkben a közügyek közös kezelése megvan állapítva, azt mint két oldalú szerződést meg sem lehet szüntetni. De ha még is az ennek ellenségei többségre jutnának : mi következne abból ?

Azt már fentebb megmodtuk t. i. Schmerlingféle igazgatást vetnének a nyakunkra.

Tetszenik-e ez a baloldálnak ?

Én úgy hiszem, hogy nincs józan gondolkodásu ember, a ki a mostani önkormányzati helyzetünket, egy Schmerling félével felcserélni jobbnak vélné.

Vagy tán az alkotmányt erővel akarná megtartani a szerződés felmondása után is ?

Akkor az erőszak erőszakos viszatorlást idézván elő, éppen arra a politikai ösvényre jutnánk, a melyen 1848 —49-ben valánk t. i. a forradalmi utra. Ennek is megmodtuk a következtetését, t. i. végpusztulás !

De forradalom vagy is erőszak nélkül nem tarthatná meg az alkotmányt a baloldal az alkotmányt szerző egyessék elvetése után a másik szerződő hatalom beleegyezése nélkül, s mert arra semmi kilátás sincs, hogy a másik fél is beleegyezzék a szerződés felmondásába és az alkotmány megtartásába is ; figyelembe véve még azon allítását is, a baloldálnak hogy csak békés uton akarja politikáját kivinni : tehát oly világos mint a nap, hogy a baloldal nincs tisztába politikája kivihetőségéről, s az is világos hogy arról komolyan még nem is gondolkozott. S uram fia ! még is mily nagy zajt ütnek a hazában, s kány jőrovaló higgadt polgart elragadnak azon

utrá a melyen nincs határ nincs cél, hanem meggondolatlan rohanás — a veszélybe; a hová a nép őket nem csak követi a jóhatású izgató beszédek által elragadtatva, hanem igen könnyen megeshetik, hogy őket meg is előzi; s ha majd a vezérek későn kiábrándulnak s a már közeli örvényt előttük látandják, ők szeretnének megállani, de az általuk felkorbácsolt néphullámok ön akaratuk ellen is belefogják őket sodorni. Vigyázzanak, hogy így ne teljesedjék be! s vigyázzon a nép, ne hagyja magát elragadtatni!

A Deákpárt politikája.

Mily különös a magyar nemzet politikai élete; mily kasonló volt az az egész történelmén végig!

Mindig voltak elbizakodott, nyers erőre támaszkodók, kik a körülményekkel megalkudni sem Szt. István idejében, sem azontúl nem tudtak; hanem a nemzet veszélyeztetésével is, mint követelők léptek_x fel minden békés kiegyenlítés megelőzésével. És a merész követelő politika ritkán aratott végjőeredményt. Hanem az volt szerencseje nemzetünknek, hogy mindig akadtak higgadt fontolgató hazafiak, kik a végveszélyt higgadságukkal és a körülményekkel való békés megalkudással eltudták háritani.

Most is veszélyben volt a haza; alkotmányától évszázadok óta meg volt fosztva; és a minek visszaszerzéseért a nyers erőre büszkén támaszkodók évszázadok óta hiába küzdtek, hiába otottak vért, hiába vitték az egész nemzetet is a résztéljes háboruba: azt a higgadt eszélyes meg alkudás által békés uton visszaszerezte a Deákpárt.

A Deákpárt politikája a körülményekkel megalkudott békés helyzetben a nemzet alkotmányos szabadságát lassanként gyarapítani; annak biztosítási eszközeit — ahonvéd csapatokat s a nemzet erejét lassan lassan erősbiteni, az egyes-

séget a magyar nemzet becsületes szavatartóságához képest megtartani, s a haza népének szellemi képességét és vagyonosságát virágzóvá tenni.

Hogy mindezekre már a kezdeményezés megtörtént, az látszik, látszik különösen a honvédségnek 150 ezerny számából, a batárörvidéknek visszacsatolásából, az iskolák rendezéséből, az ipar szabadság behozatalából, temerdék értékű állami vagyon szerzéséből középületek és vasutak építéséből, az urbéri maradványok — mint a dézsma — megszüntetéséből stb. Az pedig hogy hazánk e kormányrendszer alatt vagyonosodott: látszik abból, hogy hazánkban már minden hitelt érdemlő ember olcsó pénzt kaphat; a pénzlábnak is kedvezőbbre emelkedését igazolja az, hogy az azsió már csak 10%, holott a kiegyezés előtt 50% is volt. A voluta kevés idő múlva már helyre fog állni, s akkor elő álland a lehetőség egy nemzeti bank megvalósítására is.

A baloldal vádjai:

Nézzük már most a baloldal vádjait a jobb oldal ellen, s latolgassuk azokat:

A baloldalnak mérsékeltebb s értelmesebb tagjai maguk is belátják és nyiltán, kimondják — mint Nagy György rövidpiratában, hogy a jobboldal hazafias jószándékkal járt el a kiegyezésben, csupán azt rosszalják, hogy miért nem bizott a nemzet erejében, és miért egyezett ki oly feltétellel, hogy a véderő és külügy közös legyen az osztrák tartományokkal.

Ámde a ki visszagondol arra, hogy már több száz év óta folytonosan biztunk a nemzet erejében, s folytonosan küzdöttünk hazánk függetlensége és önállása végett, és bár a nemzet létét is kockára tettük 1848-ban a gyű-

delem serencsés sikere reményében, pedig oly kedvező körülmények közt, a milyen még eddig soha sem fordult elő; mert a birodalom minden részében dultán a forradalom, a kormány nem rendelkezett elég erővel ellenünk, nekünk pedig rendszeresített véderőnk és hadi eszközeink voltak kezünkben s még is csak az isten őrzött meg bennünket, hogy végkép el nem pusztultunk.

Kitűztük harczi zászlóinkra, hogy „vagy szabadság vagy halál!” — s a halál — a politikai halál következett be, melyből a feltámodásra nem volt más mód az egyezésnél.

Ez egyezés nélkül meddig feküdtünk volna halva? azt a baloldal legértelmesebb tagjai sem tudják megmondani. Tehát mire vártunk volna s mibe bízunk volna tovább?

Az aggodó hazafit sürgette lelkiismerete, hogy az európai műveltségtől, ipartól, vagyonosságtól és minden ujkori intézményektől századokkal hátra maradt nemzetét ne hagyja továbbra is a műveletlenség pangás és végelszegényedésre vezető — s Europa művelt államai előtt szégyenletre méltó állapotban.

Ily kényszer helyzetben volt a nemzet, semmi alapos remény nélkül arra, hogy alkotmányos szabadságát megszerezhesse, midőn a baloldal által kárhóztatott egyezséget megkötötte. És még is az egyezés reánk oly kedvező, hogy békés úton ily alkotmányt nyerhetni soha sem reményeltünk. Mert hiszen népképviselőink szavazzák meg az adót, ők számoltatják meg a kormányt, saját országunk emelésére annyit tehetünk a mennyit akarunk, népképviseleten alapuló nemzeti kormányunk van, éppen mint az 1848-iki törvényekben van megállapítva; honni bíróságunk van alkotmányos kormányunk által kinevezve, melyek hazai alkotmányos törvényeink szerint szolgáltatják az igazságot; közigazgatási tisztviselőinket magunk választjuk, s országunk, városaink s községeink minden ügyeit magunk

A birodalomnak közös védelme már az 1723-ik törvényben is benn foglaltatik; az osztrák tartományokkal való közösügyeket még az 1848-iki törvényhozás is elismerte, de ezt rendezetlenül hagyta, a miből köveskezett a veszedelem.

Az 1867: XII. t. cz. szerűegységben tehát csak az 1723-iki törvényben kötelezett közös védelem eszméjének kiviteli módja határozottatott meg, és az 1848-iki törvényhozás által is elismert közösügyek határozattak meg, és rendeztetett kezelési módjuk.

Minthogy tehát a birodalom védelmét még az 1723-iki törvényhozás kimondta közös ügynek, ezt, ugy a birodalom biztosítására szolgáló külügyet, mely a védügygyel szoros összeköttetésben van, annyival is inkább el kellett ismernünk közös ügynek most is, mert most már az osztrák tartományok is alkotmányos kormány rendszerrel bírván, nem lehetünk irántuk oly féltékenyek, mint még 1723-ban és azután 1867-ig voltunk az abszolút hatalammal szemben.

A közös védelemnek elismerését és rendezését egy alkotmányos néppel, őseink sem tagadták volna meg soha. Mert abban, hogy két szomszéd alkotmányos nép szabadságuk megvédésére szövetkeznek, s ennek védbástyájául egy közös intézményt t. i. közös hadsereget és közös külügyet fogadnak el; semmi veszély sem létezik, sőt a közszabadságuknak csak nagyobb biztosítékát képezi a közös alkotmányos intézkedés, annyival inkább, mert azt közösen is kezelik egyenlő számú küldöttségeik által, és e nép képviseli országos küldöttségeknél a kezelő közös kormány, melynek élén szinte magyar ember áll, felelősséggel tartozik.

Tehát mi nem tetszik a baloldálnak?

Csak az, hogy a szomszéd alkotmányos kormányzat-

tal bíró néppel az 1723-iki törvény alapján közös szabadságunk és mindkettőnk hazája közös védelmére szövetkeztünk, s hogy a véderőt könnyebb s biztosabb alkalmazhatása végett közösnek ismertük el.

Hogy a külön álló két hadsereg nem működhetik oly egyöntetűen, s nem is oly könnyen s gyorsan alkalmazható a közös célra: azt minden jozan eszű ember beláthatja. Minélfogva a hadseregnek közössége jogvesztésnek reánk ép úgy nem mondható, mint a hogy azt az osztrák tartományok sem mondhatják. Ez által egyik sem nyert fölényt a másik felett. Ebben csak a közös szabadság és az osztrák- és magyarbirodalomnak épsege iránti biztosíték van közös akarattal letéve.

Ezen kívül van magunknak is saját haderőnk, ott van 150 ezer honvéd magyar vezényszóval, és még a közhadseregből is a magyar ezredek külön választva, nem sokára hazánkban saját ujonczozási helyeiken lesznek.

E tekintetben sem volt hazánk még ily előnyben több századok óta.

Bírálja meg tehát az ügyet mindenki higgadtan elfogultság nélkül, s akkor nem fog találni az 1867. XII. t. czikben jogfeladást, sőt ellenkezőleg jog biztosítékot.

Hogy belügyeink t. i. az adó aranyos és méltányos felosztása, a vallásszabadság, pénzügyünk és sok más ezerfélék jól és a korszellem kívánata szerint rendeztessenek arra idő-, a közjogi alapon való megnyugvás és egyetértés kell.

A belügyek javítása főfeladata az országgyűlési jobboldalnak is, de e téren eddig azért tehetett oly keveset, mert 1 ór az országgyűlési 3 éves idő tartama igen rövid, a menyiben abból igen sok időt vesznek el a képviselői választások és igazolások, 2-or mert a kis maradt időt is a kiegyezésen alapuló közjognak megdöntésére irányzott

meddő beszédei a baloldali képviselőknek tölti be. Éppen azért ohajtotta a jobboldal, hogy az országgyűlés 5 évig tartson, hogy a hosszabb idő alatt többet tehessen a haza belügyeinek javításában.

Vannak a baloldalnak heves vérű, kovéssé alapos tanulmányu s abrándozó tagjai, kik a jobboldalt nyíltan vádolják jogfeladással, elvhűtlenséggel, az ország eladósításával, haszonleséssel, részrehajlással stb.

Mindazon vádok alaptalanságát belátja mindenki, ha a fennieket higgadtan átgondolja.

Hogy semmi jogot sem adott fel az ország népének képviselői többsége, mutatja az, hogy oly joggal birunk t. i. nép által választott képviselőktől függő kormánynyal, a milyennel hazánk még, 1848-at kivéve, soha sem birt.

Igaz hogy adosságot vett föl az országgyűlés belegegyezésével a mi kormányunk; de leket e semmiből valamit beruházni? Beruházás nélkül egy kis gazdálkodást sem lehet jól kezelni, nem hogy országot, aztán a beruházás például a vasutakba, az országnak jövedelmet hozó tökélet képez.

Vádolják a jobb oldalt, hogy a kormány hivatalait partjából tölti be. Hiszen csak nem kívánhatja senki, hogy oly emberre bizassék a kiegyezés által létre jött közjogi intézmény kezelése, a ki annak ellensége; az ilyentől hazafias kotelessége a kormánynak a közjogot megőrizni.

Egyébiránt a baloldalból is elég birói tag van kinevezve, s így azon vád sem áll.

Könnyű belátni, hogy többnyire oly egyének kiabálnak legjobban a kormány és jobb oldal ellen, a kiknek semmi sincs egyéb a vagyon s rangvágynál. Szeretnék a népet neki uszítani a törvényes alap elvetésére, hogy aztán az alap nélküli tévelygésben ők lehessenek vezérek tündöklő szájhősök, s midőn a népet a feneketlen hinárba vezették, megtöltött zsebbel odább álljanak.

A jobb oldal tagjai mind magyar s többnyire birtokos polgárai a hazának; tehát a haza sorsa bizonyosan lelkükön kell hogy feküdjék, és érdekükben is áll, hogy oly szabad alkotmányjal birjon a milyet csak a jelen helyzet és körülményekben alkotni lehet.

A jobb oldali értelmes magyar nép szinte úgy óhajtja a szabadelvű ujitásokat mind az egyházi mind az állami ügyekben, s például a főrendi ház jelen szervezétével éppen ő is úgy nincs megelégedve, mint a baloldali, de egyrészt, mindent egyszerre nem lehet átalakítani, egyik intézménynek a másikon kell alapulnia, s egyiknek a másiktól kell kifolynia, minélfogva a főrendiház előbb nem jöhet létre, míg előbb a választási törvény s egyéb annak alapul szolgáló intézmények meg nem hozatnak. Másrészt pedig a jobb-oldal a baloldalnak merev s csupa pártoskodásból való ellenzékeskedése miatt oly helyzetbe van kényszerítve, hogy sok oly elavult intézményt a korszellemhez való idomítás végett tárgyalás alá nem vehet, melyet megújítani szükséges volna, és sok ügyben nem járhat el úgy, mintha erősebb volna s a baloldal által nem fenyegettetnék létélében.

A jobb oldali férfiak szinte szabadságra vagyó polgarok, s mindent éppen úgy törekednek megszerezni, és átidomítani, mint a baliak, csak hogy ők sem tehetnek többet, mint a menyit a helyzet megenged; s így a mi még hiányzik, annak nem a jobb oldal az oka. Hogy egyetértéssel többet lehetne keresztül vinni, az bizonyos: de az átok veri most a magyart, hogy együtt nem is tart.

Továbbá vádolják a Deákpártot jogfosztással, holott csak az volt célja, hogy azokat, a kik az 1848-iki törvény szerint választói joggal birnak, jogaikban a pártszenvedély okozta részrehajlások ellen határozottabb törvénnyel biztosítsa, és elejét vegye a pártszenvedély

szülte zavargásoknak, félreértéseknek, s egyéb ebből származó törvénytelenéseknek.

De mert éppen a baloldal s különösen a szélsőbal a létező választási jognak határozott körülírása s meghatározása miatt ön párthiveik kevesbitésétől tartóttak: az igazságos intézkedést népszerűtlenné iparkodván tenni, hirdették szerte széjjel a hazában, hogy „a jobboldal a népek jogát akarja elrabolni.“ Pedig bizony nem kevés példa volt rá már, hogy a hol a baloldali egyénektől függött valaki jogát tekintetbe venni, ott éppen a baloldal tanusított jogfosztási hajlamot; mert több helyről érkezett tudosítás és panasz szerint oly egyéneknek sem adtak szavazó jegyet, a kiket a szavazás törvényesen megillet.

Élnek még a „corruptio“ vádjával is a Deákpárt ellen, pedig ellenkezőleg: ők corruppálják azaz ők rontják meg a hazafinak érzületét és honfiúi erkölcsét, mert a helyett hogy az önlét biztosítására buzdítanak a magyart, a helyett hogy a létező alkotmány fenntartására lelkesítenék a honfiakat, mely egyedül képes a haza területének épséget és a nemzet jogait megvédeni, ahoz hűtlenné törekeshetnek azokat tenni, sőt mi világosabb. csábítják őket a Cseh- és Mileticspárt hazaellenes és panaszlav féle törekvések támogatására, gyalázzván a magyar kormány honmentő intézkedéseit és dicsérvén s magasztalván, a Csehek, Szerb és horvátellenzék (panszláv) törekvéseit. E téren különösen a magát igaztalanul 48-asnak mondó szélső balpárt tűnt ki. Ezen párt 48-asságát csak az jellemzi, hogy oly zavarokat ohajt elérni, mint akkor voltak, de a 48-iki népképviseleti alkotmány iránti szeretet nem; mert ha igazi békés 48-as volna; akkor az azon alapon nyugvó jelen alkotmányt gyámolitaná, a helyett hogy annak ellenségeihez szövetkezik.

Vádkép hozzák fel azon képtelenséget is a Deákpárt

ellen, hogy veszteget- etet s itatna, s ily uton ohajtna többségre jutni.

Hogy egyes jelöltek választóikat tán megvendéglik; ezt teszik egyiránt a baloldalon is, vagy hogy a Deákpárt összejön és atagok egy közös étkezéstrendeznek: ezt is teszik a baloldalon is egyiránt, a mi minden alkotmányos országban szokás; de hogy az országos Deákpárt mint testület valakit akár pénzzel akár ital- vagy eledellel megvesztegetne, ez a legeggyűbb rágalom. Hiszen a ki választóképes, annak kell annyi vagyonának s jövedelmének lenni, hogy egy kis italért, vagy életért politikai meggyőződésétől el nem áll. De máskülönben a Deákpárt sokkal jobban tiszteli a honfui erényt, mintsem hogy ily vásárlásokat eszébe forgatna, vagy ily megvásárolhatást valakiről feltételezne. Ha egyes egyének tán ez erény ellen vétének, azok bübüsök akár melyik párton vannak, s az magának a pártnak hibájául soha sem róható fel, mert az a párt helyeslésével soha sem történik.

Vannak még többféle vádak melyeket egyenként fel- említeni s czáfolgatni, hosszabb lenne, mint, hogy e füzetke tartalmába férhetne; miért azokra csak annyit emlit- tek meg, hogy ép oly alaptalanok mint az itt felhozott főbb vádaik.

Láthatja az olvasó, hogy a baloldal vezetői minden alaptalan vádok terjesztésére készek, csak hogy többségre jussanak; Minden vágyuk abban pontosul össze, hogy a kormányra ők juthassanak. Ezen vágyuknak áldozzák fel a higgadt ész tanácsát, a választó polgárok békeszeretét, és a haza biztonságát. „Ministeri székekbe jutni“ ez az ő mindenek feletti törekvésük. „Kormányozni, nagyfizetést húzni“ ez az ő egyedüli vágyuk. Hogy aztán mi sors vár a hazára, az másodrendű kérdés; azt őka sorsra bizzák. Arra azt mondják magukban: „kommt Zeit kommt Rath“ (az idő meghozza magával a tanácsot.)

Ne hagyják tehát a választók magukat ámitani! Legyenek békés és szorgalmas polgárok; elégedjenek meg a békés uton megszerzett alkotmánynyal; gyakorolják azt a haza belügyeinek előrehaladása tekintetéből. Ne kockáztassák kétes forradalmi törekvésekkel a meglevő alkotmányt, mely elégséges ösvény arra, hogy azon a nemzet nagygyá lehessen; csak higgadt józan észszel és egyetértéssel haladjon azon.

Nemzetünköről még 1848-ban sem tudott a külföld, még követjeinket sem ösmerte el. S ime már is minden állam előtt elvagyunk ösmerve, mert az osztrák hatalmaság helyett mindenütt mint Osztrák-Magyar hatalmasság mi is szerepelünk, és résztveszünk Ausztriával együtt minden európai nagyfontosságú ügyben.

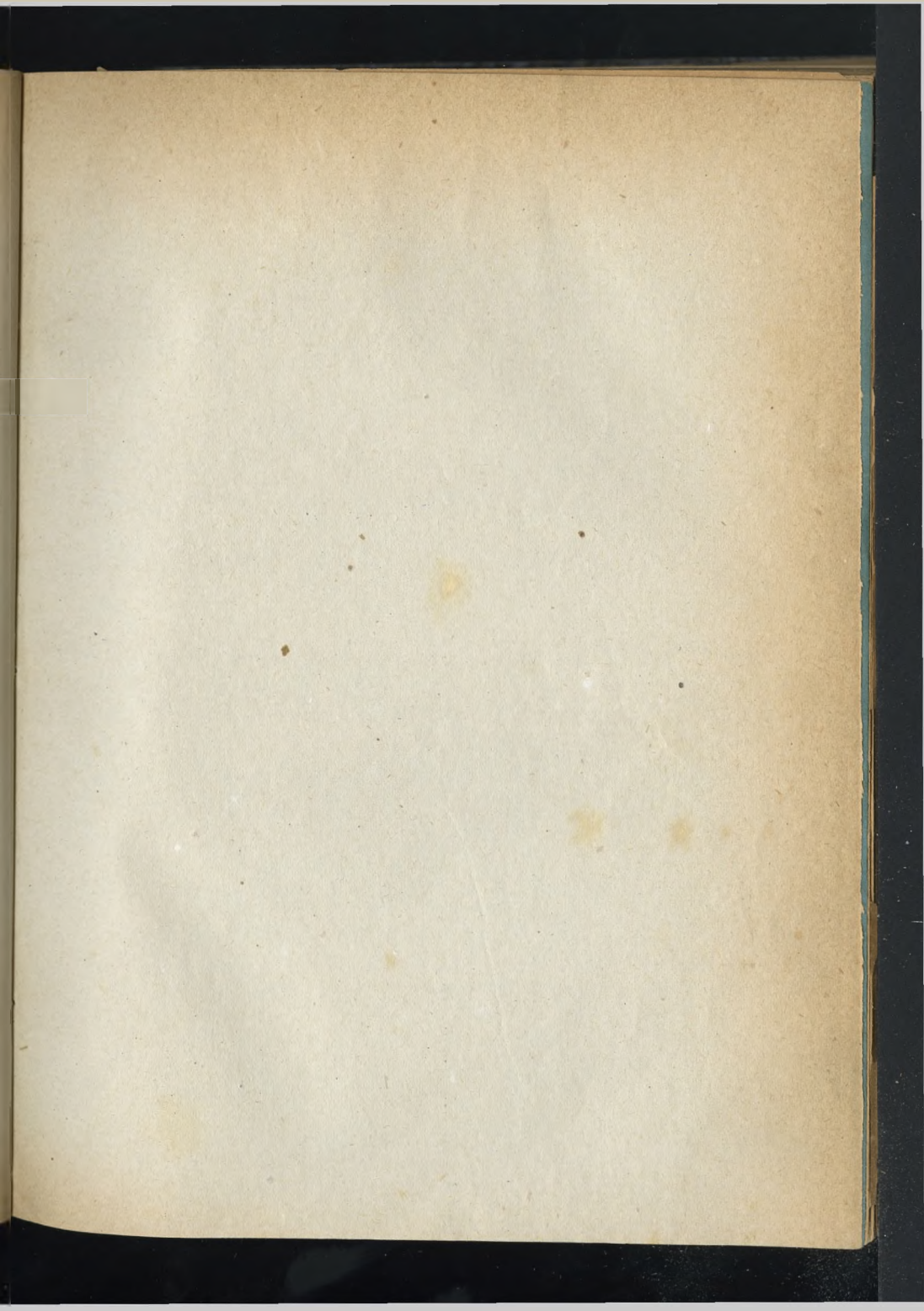
Ez ösvényen maradjunk tehát, s ezen haladjunk előre a haza teljes felvirágzását előmozdítandó.

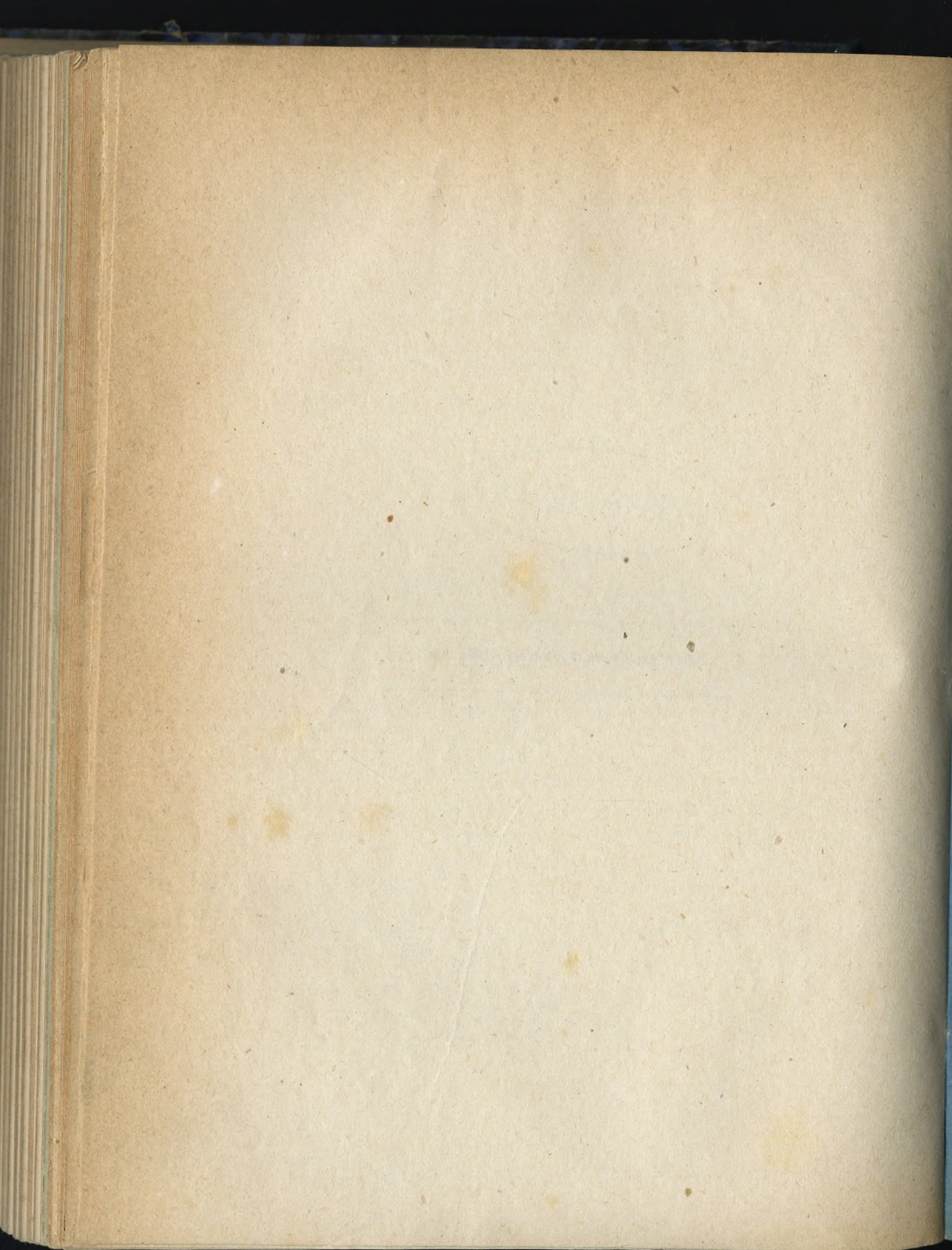
A ki nem akarja hát a hazát újabb véstetjes forradalomnak kiteenni, vagy a ki a békés uton kivibetlen tervű sikertelen politikusokat nem akarja támogatni, hogy a haza ezerféle belügyeinek javítására szükséges drága idő meddő vitatkozásokkal elne fecsereltessék: Az válaszszon értelmes higgadt jobboldali férfit képviselőül, ki a jelen alkotmánynak alapján kíván előre haladni és a nép anyagi boldogságát ohajtja a biztos alapon előmozdítani.

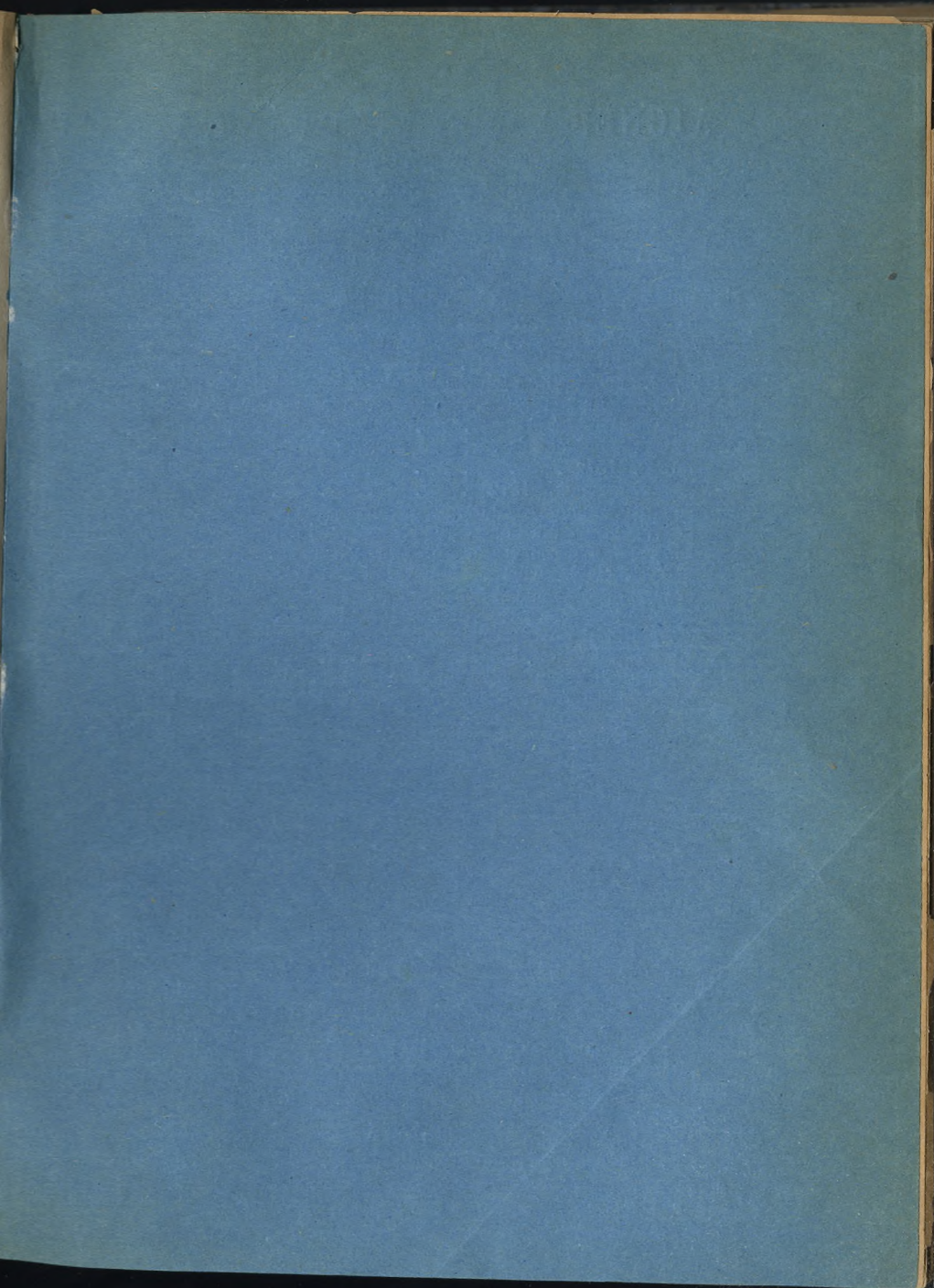
Éljen tehát a jobb! mert jobb sorsát hazánknek csak a jobb képes előteremteni, a bal csak bal-szerencsét és balsorsot hozna reánk.

DE BALLAGI GEZA

Pest, 1872. Nyomatta Hornyánszky Victor.

AIGNER LAJOS KIADVÁNYAI

Pest, váciutca 18. Nemzeti szálloda.

Az 1867-iki kiegyezés és Bocskay, Illésházy, Bethlen, Rákóczy népszövetségi politikája	40 kr.
Lehet-e reformpárt? Jelszó: „A múlt felett nincs hatalmunk, ennek következményei reánk nézve a fatumot képezik. Második kiadás	30 kr.
Haladjunk-e vagy maradjunk? Nyílt kérdés a magyar néphez. Irta Nagy György.	40 kr.
A magyar kormány nagy vasuti szerződésének bírálata. Irta Körösi József.	60 kr.
Az 1869/72. országgyűlés képviselőházának működése. Feltüntetve Somssich Pál három végjelentésében, megtoldva az előzői zárbeszédvel	50 kr.
Schvarcz Gyula beszéde és zárbeszéde a választási törvényjavaslat fölött. 1872.	40 kr.
— — programja 1872.	40 kr.
— — programjának alappontozatai	10 kr.
Julius Schvarcz über die Politik der Tisza-Partei und der aussersten Linken. Programm der Fortschrittspartei.	
A választások előtt. Különös tekintettel Erdélyre. Irta egy volt erdélyi országgyűlési képviselő	40 kr.
Haladáspárti program. Irta gróf Károlyi Ede	20 kr.
Vor den Wahlen. Populäre Darlegung der politischen Verhältnisse Ungarns. Von J. H. Schwicker.	30 kr.
Észleletek a politikai párok szüksége és Magyarország politikai pártjainak újjászervezése felett. Irta Paulovics Ign.	1 frt.
A szabadságért. Képek és jelenetek 1848—49-ből. Akkori följegyzések nyomán közli Gothard Endre	80 kr.
Vázlatok a magyar emigráció életéből. Irta Áldor Imre. 10 képpel. 1 frt. 20 kr. Kötve	2 frt.
Pecsovic-világ Magyarországon. Történeti rajz. Irta Ormódi Bertalan	80 kr.
Az egyház és a házasság. Egyháztörténelmi tanulmány, tekintettel a polgári házasságra. Irta egy pap	60 kr.
Oesterreich-Ungarns Neutralität in einem künftigen Kriege. Besprochen mit Hinblick auf die Arkolay'sche Brochüre von einem Husaren	80 kr.
Ungarn in der Realunion. Von Julius Schvarcz.	1 frt. 60 kr.
Államintézményeink és a kor igényei. Irta Schvarcz Gy.	
I. II. füzet	2 frt. 20 kr.
Az emberi nem művelődési története. Irta Torkos László. Fülvve 1 frt. angol vászonkötésben	1 frt. 60 kr.
A socialis kérdésről. Nemzetgazdászati tanulmányok. Irta Lugossy Béla.	1 frt.
Gróf Széchenyi István viszonya az 1848-iki törvényes átalakuláshoz. Irta Pócsi Zombath M.	60 kr.

